

Posudek vedoucího práce

Tomáš Uher, Pohled dělnických vůdců na vývoj dělnického hnutí v českých zemích 1870 – 1890. Bakalářská práce, UK FF, Ústav hospodářských a sociálních dějin 2015, 151 s. (z toho s. 116 – 151 obsahuje přílohy).

Dělnické hnutí v 19. století leželo v posledním čtvrtstoletí (a ba i předtím) mimo zájem studentů historie především proto, že je vnímali jako ideologicky zatížené politikum. V posledních letech se však přece jen najdou mladí historici, které začíná vážně zajímat. Tato změna zřejmě souvisí s aktuálním vývojem moderního kapitalismu, který má i v českých zemích svůj historický rozměr. K tomu dodávám, že pro nastupující badatelskou generaci je dělnické hnutí politickým, sociálním a kulturním fenoménem moderní doby z konceptuálního hlediska nesmírně komplikovaným. Je tomu tak mj. proto, že bylo v české historiografii po delší dobu ostentativně opomíjeno. Je třeba tudíž přivítat, že kolega Uher se do jeho výzkumu ponořil s nelíčenou opravdovostí. V průběhu svého bádání ovšem seznal, že bude muset otázky, jež původně kladl historickým pramenům i sekundární literatuře, více sofistikovat a svůj výsledný text pak v tomto smyslu důsledněji redigovat. Na tato i jiná témata jsme spolu vedli řadu diskusí ať již v mých konzultacích, tak i v mém semináři, jež byly po mém soudu ku prospěchu věci.

Vzhledem k náročnosti tématu se kolega Uher soustředil na vydané paměti takřečených průkopníků dělnického hnutí v jeho „perzekuční“ fázi. Ty potom podroboval kulturně antropologické analýze s důrazem na formativní zážitky, které je přivedly mezi představitele sociální demokracie. V tomto směru má jeho text z pochopitelných důvodů své rezervy. Pro absolventa bakalářského studia historie je totiž vskutku nesnadné pracovat zvláště s těmi nuancemi identitního ohraničování se, které zůstávají tak říkajíc mezi řádky. Nejsou proto v užitých pramenech explicitně pojmenovány. Skrývají se též za marginálními detaily, u nichž není na první pohled zřejmé, do jaké míry je lze považovat za mentálně či motivačně paradigmatické. Týkají se vesměs zcela konkrétních individuálních i kolektivních zkušeností, díky nimž autoři memoárů dospívali k názoru, kdo jsme to vlastně „my“ a kdo jsou to vlastně „oni“.

Převoditelné jsou, jak si autor ve svém abstraktu uvědomuje, na obecnější pojmy pocitů ponížení, nerovnosti, zneuznání, vykořisťování, pronásledování a chudoby či jiných reflexí sociální nerovnosti a nespravedlivosti. Výkladové disproporce této roviny své analýzy balancoval důrazem na organizační stránku sociálně demokratického dělnického hnutí (s. 52 ann.) a na dělnické stávky (s. 85 ann.). V této i výše uvedené souvislosti by se dal jistě

obsáhleji využít jako pramen zejména dělnický tisk, který autor interpretuje ve smyslu nabývání žurnalistické zkušenosti u jeho protagonistů (s. 38 ann.). Za podnětný považuji jeho výklad policejního vyšetřování účastníků břevnovského zakladatelského sjezdu (1878) včetně jejich následného odsouzení, věznění a opětného života na „svobodě“, ovšem pod policejním dohledem (s. 52 ann.).

Autor se zde mohl totiž výrazněji opřít o explicitní formulace autorů analyzovaných memoárů, z nichž vyplývá, že hlavním nepřítelem pro ně byla státní policie (zvl. s. 55), jíž přičítali vůbec nejvyšší míru „utlačitelského“ potenciálu, tj. větší než např. soudům či zaměstnavatelům. Je přitom důležitou otázkou, zda v „postperzekuční“ fázi dělnického hnutí se tato optika „vidění nepřítele“ nějak změnila. Krátký exkurz o dělnické svatbě (s. 51) by se dal jistě doplnit výkladem jiných dělnických festivit a zejména pak různých sfér každodennosti. Stále otevřen je totiž problém, v jakých situacích se moderní dělnictvo utvářeno jako kulturně výrazně ohraničená sociální skupina, resp. třída skrze svůj specifický životní styl a do jaké míry přejímalo životní styl středních vrstev.

Celkově konstatuji, že Tomáš Uher napsal bakalářskou práci (BP), jež může být dobrým východiskem pro jeho další bádání. Její problémy spatřuji především ve výraznější konceptuální reflexi sledované problematiky a v soustavnosti provedených analýz. Kladně hodnotím jeho nelíčenou autorskou opravdovost i rozsah textu této BP, jenž vysoce přesahuje kvalifikační požadavky. Navrhuji ji proto posuzovat mezi stupněm *velmi dobře a dobře*, s tím, že autor bude mít příležitost tento návrh ještě ovlivnit při obhajobě před zkušební komisí.

Praha 11. 6. 2015

Prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc.